

Sygn. akt III AUa 211/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 stycznia 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: SSA Joanna Baranowska

Sędziowie: SSA Jolanta Wolska (spr.)

SSA Jacek Zajązkowski

Protokolant: st. sekr. sąd. Patrycja Stasiak

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 12 stycznia 2017 r. w Ł.

sprawy **D. K.** przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddziałowi w Ł.**

o wysokość emerytury

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 10 grudnia 2015 r. sygn. akt VIII U 55/14

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu w Łodzi do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania za drugą instancję.

Sygn. akt: III AUa 211/16

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 15 listopada 2013 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł., po rozpatrzeniu wniosku z dnia 17 czerwca 2013 r., przyznał D. K. emeryturę od 16 lipca 2016 r., tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego. Wysokość emerytury została obliczona zgodnie z zasadami określonymi w art. 183 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2009 r., Nr 153, poz. 1227 ze zm.), tj. przy przyjęciu 20 % emerytury obliczonej na podstawie art. 53 ustawy emerytalnej oraz 80 % emerytury obliczonej na podstawie art. 26 ustawy emerytalnej – łącznie 1110,04 zł. Do ustalenia wysokości emerytury zgodnie z art. 53 ustawy emerytalnej przyjęto: przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z 20 lat kalendarzowych wybranych z całego okresu ubezpieczenia od 1975 r. do 2010 r., wskaźnik wysokości podstawy wymiaru 45,65 % oraz podstawę wymiaru 1406,40 zł. Do ustalenia wysokości emerytury, liczonej na tzw. starych zasadach, ZUS uwzględnił okresy składkowe w wymiarze 21 lat, 10 miesięcy i 25 dni oraz nieskładkowe w wymiarze 1 roku, 11 miesięcy i 21 dni. Przedmiotową decyzję wydano po otrzymaniu z Wydziału (...) i Składek poświadczenia okresu działalności gospodarczej od 1 maja 1992 r. do 14 września 1992 r., od 3 października 1994 r. do 31 sierpnia 1995 r. i od 16 września 1996 r. do 25 marca 1997 r., po uwzględnieniu dochodu za okres od 25 października 1973 r. do 31 grudnia 1973 r. z tytułu zatrudnienia w Spółdzielni Pracy (...) oraz po przeliczeniu kapitału początkowego zgodnie z realizacją zapisów ustawy z 21 czerwca 2013 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z FUS, z zastosowaniem art. 174 ust. 3b, obowiązującym od 1 października 2013 r. Nie uwzględniono dochodu za 1974 r., ponieważ istnieją rozbieżności w okresie zatrudnienia w Spółdzielni Pracy (...) wykazanym w świadectwie pracy i legitymacji ubezpieczeniowej (od

25 października 1973 r. do 26 czerwca 1974 r.) oraz w dokumentacji przedłożonej z archiwum (od 25 października 1973 r. do 19 grudnia 1974 r.). Za okres od 1 stycznia 1974 r. do 26 czerwca 1974 r. przyjęto minimalne wynagrodzenie pracowników w gospodarce społecznej. Nie uwzględniono okresu zatrudnienia w Kółku Rolniczym (...) od 1 września 1971 r. do 24 października 1973 r., gdyż świadkowie nie posiadają dokumentów, z których wynikałoby zatrudnienie w Kółku Rolniczym, a ponadto z akt świadka J. J. w okresie objętym zeznaniami wynika, że pracował w gospodarstwie rolnym ojca oraz Fabryce (...).

W odwołaniu od powyższej decyzji złożonym w dniu 18 grudnia 2013 r., D. K. podniosła, że nie zgadza się z przedmiotową decyzją w części, w jakiej określono w niej wysokość przyznanego świadczenia. Ubezpieczona wywiodła, iż organ rentowy niesłusznie nie uwzględnił przy ustalaniu wysokości emerytury okresu zatrudnienia skarżącej w Kółku Rolniczym (...) od 1 września 1971 r. do 24 października 1973 r., a nadto przyjął w sposób nieprawidłowy wynagrodzenie za okres zatrudnienia w Spółdzielni Pracy (...), tj. od 1 stycznia 1974 r. do 26 czerwca 1974 r. (minimalne wynagrodzenie w miejsce rzeczywistego wynagrodzenia).

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. domagał się jego oddalenia, wywodząc, że zaskarżona decyzja została wydana prawidłowo, zgodnie z art. 183 w związku z art. 26 i art. 53 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Co do zatrudnienia ubezpieczonej w Spółdzielni Pracy (...), to wskazał, że istnieją rozbieżności w świadectwie pracy i legitymacji ubezpieczeniowej oraz w dokumentacji z archiwum w zakresie określenia faktycznego okresu tego zatrudnienia, natomiast co do okresu zatrudnienia w Kółku Rolniczym (...), to brak jest wystarczających dowodów na świadczenie tej pracy przez odwołującą.

Wyrokiem z dnia 10 grudnia 2015 r. Sąd Okręgowy w Łodzi zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał D. K. prawo do emerytury mieszanej od dnia 17 czerwca 2013 r. oraz zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddziału w Ł. na rzecz D. K. kwotę 180 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Powyższe rozstrzygnięcie zapadło w następującym stanie faktycznym:

Wnioskodawczyni D. K., urodzona (...), złożyła w dniu 17 czerwca 2013 r. wniosek o emeryturę na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Decyzją z dnia 17 lipca 2013 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. przyznał wnioskodawczyni zaliczkę na poczet przysługującej emerytury od 16 lipca 2013 r., tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego. Zaskarżoną decyzją z dnia 15 listopada 2013 r. organ rentowy przyznał ostatecznie emeryturę od dnia 16 lipca 2013 r., ustalając jej wysokość na kwotę 1110,04 zł (do wypłaty 943,14 zł miesięcznie). Do ustalenia podstawy wymiaru zgodnie z art. 53 ustawy emerytalnej przyjęto: przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z 20 lat kalendarzowych wybranych z całego okresu ubezpieczenia, tj. od 1975 r. do 2010 r., oraz wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wynoszący 45,65 %. Wysokość emerytury obliczono zgodnie z art. 183 ustawy emerytalnej, tj. jako 20 % emerytury obliczonej na podstawie art. 53 ustawy (231,48 zł) oraz 80 % emerytury obliczonej na podstawie art. 26 ustawy (878,56 zł) – łącznie 1110,04 złotych.

W okresie od 1 września 1971 r. do 24 października 1973 r. D. K. była zatrudniona w Kółku Rolniczym (...). W tym samym okresie była także uczennicą Liceum Ogólnokształcącego dla Pracujących w Ł. (do maja 1973 r.). W czasie uczęszczania do szkoły wnioskodawczyni otrzymywała od pracodawcy, w każdym semestrze, zaświadczenie potwierdzające, że jest pracownikiem. O podjęciu zatrudnienia w Kółku Rolniczym (...) zdecydował fakt, że rodzice skarżącej byli rolnikami i chcieli, aby córka przejęła po nich gospodarstwo.

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił w oparciu o dokumenty z akt rentowych, z akt sprawy, zeznania świadków oraz zeznania ubezpieczonej, uznając je za wiarygodne i wystarczające do poczynienia przedmiotowych ustaleń.

W tak ustalonym stanie faktycznym, Sąd Okręgowy uznał, że w przedmiotowej sprawie istota sporu sprowadzała się do rozstrzygnięcia, czy organ rentowy, przy ustalaniu emerytury wnioskodawczyni, słusznie nie uwzględnił okresu zatrudnienia odwołującej się w Kółku Rolniczym (...). W ocenie Sądu orzekającego, przeprowadzone postępowanie

dowodowe wykazało, że w okresie od 1 września 1971 r. do 24 października 1973 r. D. K. była zatrudniona w Kółku Rolniczym (...), co jest uzasadnione faktem, że bez potwierdzenia zatrudnienia, nie mogłaby uczęszczać do Liceum Ogólnokształcącego dla Pracujących w Ł. (to ukończyła w maju 1973 r.). Tym samym okres ten winien być brany pod uwagę przy ustalaniu świadczenia ubezpieczonej.

W tym stanie rzeczy, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję z dnia 15 listopada 2013 r. w ten sposób, że przyznał D. K. prawo do emerytury mieszanej od dnia 17 czerwca 2013 r., zasądzając od organu rentowego na jej rzecz kwotę 180 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Wyrok ten zaskarżył w całości apelacją Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł., który zarzucił rozstrzygnięciu:

- naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 477¹⁴ k.p.c. - poprzez nierozstrzygnięcie co do istoty sprawy i wydanie wyroku w innej kwestii niż będąca przedmiotem sporu;

- naruszenie prawa materialnego, tj. art. 24 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych – przez przyznanie prawa do emerytury od daty wcześniejszej niż data osiągnięcia wieku emerytalnego, wynoszącego w przypadku skarżącej (urodzonej (...)) 60 lat i 2 miesiące.

Strona apelująca podniosła, że w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, które jest nieadekwatne do jego sentencji, Sąd pierwszej instancji odniósł się jedynie do okresu zatrudnienia w Kółku Rolniczym (...) od 1 września 1971 r. do 24 października 1973 r., pomijając pozostałe kwestie wskazane w odwołaniu od decyzji organu rentowego.

Formułując powyższe zarzuty, Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. wniósł o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

D. K., reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika adw. H. Z., domagała się oddalenia apelacji w całości oraz rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego, w tym kosztach zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

W sprawie zachodzi konieczność uchylenia wyroku w całości i ponownego rozpoznania sprawy przez Sąd Okręgowy.

Na wstępie należy zauważyć, że w sprawie z odwołania od decyzji organu rentowego to jej treść wyznacza przedmiot i zakres rozpoznania oraz orzeczenia sądu pracy i ubezpieczeń społecznych. Zatem tylko na tym obszarze sąd dokonuje jej kontroli zarówno pod względem formalnej poprawności, jak i merytorycznej zasadności (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 1999 r., sygn. akt: II UZ 52/99, OSNP 2000/15/601, Lex 40789; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2012 r., sygn. akt: II UK 275/11, Lex 1215286). Sąd ubezpieczeń społecznych nie może wykraczać poza przedmiot postępowania wyznaczony w pierwszym rzędzie przez przedmiot zaskarżonej decyzji, a następnie poza zakres odwołania od niej (wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 20 maja 2015 r., sygn.. akt: III AUa 1079/14, L.; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 czerwca 2013 r., sygn.. akt: II UK 74/13, L.).

W przedmiotowej sprawie D. K. wniosła odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 15 listopada 2013 r., w której organ rentowy przyznał wnioskodawczyni prawo do emerytury mieszanej od dnia 16 lipca 2013 r., obliczając wysokość świadczenia, naliczając wyrównania, potrącenia i odliczenia, ustalając wysokość świadczenia bieżącego, potrąceń i odliczeń. Zatem decyzja powyższa dotyczyła wyłącznie ustalenia prawa do emerytury i obliczenia jej wysokości. To ostatnie zostało dokonane na podstawie art. 183 w związku z art. 26 i art. 53 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W decyzji tej nie uwzględniono przy obliczaniu wysokości emerytury dochodu za rok 1974, z powodu zaistnienia rozbieżności w dokumentacji co do okresu faktycznego zatrudnienia ubezpieczonej w Spółdzielni Pracy (...) (za okres od 1 stycznia 1974 r. do 26 czerwca 1974 r. przyjęto minimalne wynagrodzenie pracowników w gospodarce uspołecznionej), a nadto nie uwzględniono okresu zatrudnienia w Kółku Rolniczym (...) od 1 października 1971 r. do 24 października 1974 r.,

z uwagi na brak dostatecznego udowodnienia tego zatrudnienia. Treść odwołania od decyzji wskazuje w sposób jasny, że D. K. zakwestionowała wyłącznie wysokość wyliczonej emerytury, nie godząc się z pominięciem przy dokonywaniu obliczenia należnego jej świadczenia rzeczywistych zarobków za rok 1974, a nadto z pominięciem okresu zatrudnienia w Kółku Rolniczym (...). Ubezpieczona nie kwestionowała natomiast w żadnym zakresie daty początkowej świadczenia, które zostało przyznane od 16 lipca 2013 r., tj. od osiągnięcia przez nią wymaganego ustawowo wieku emerytalnego (60 lat i 2 miesiące).

Zatem, skoro Sąd rozpoznając odwołanie od konkretnej decyzji, w ogóle nie dokonał kontroli prawidłowości obliczenia należnej D. K. emerytury, w tym zasadności pominięcia spornego okresu zatrudnienia oraz zarobków za rok 1974, o co wносиła skarżąca, należało przyjąć, że nie orzekł on co do prawidłowości wydanej przez Zakład decyzji, a co za tym idzie, nie orzekł o istocie sporu.

Ma rację strona apelująca, że wydanie wyroku, w którym zmieniono zaskarżoną decyzję w zakresie, który nie został objęty zaskarżeniem (wnioskodawczyni nie kwestionowała daty, od której ustalono uprawnienia emerytalne), nastąpiło z naruszeniem zasad obowiązujących w postępowaniu przez sądami pracy i ubezpieczeń społecznych. W postępowaniu tym, co do zasady decyzja podlega kontroli w zakresie jej zaskarżenia.

Ponieważ Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy (istotą jest wysokość należnej wnioskodawczyni emerytury), to uzasadnione jest na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu.

Mając na względzie powyższe, Sąd Apelacyjny z mocy art. 386 § 4 k.p.c. orzekł, jak w sentencji wyroku.

Podstawę prawną rozstrzygnięcia o kosztach instancji odwoławczej stanowi art. 108 § 2 k.p.c.